

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas atkritumu apsaimniekošanas stratēģija 2011.-2015. gads

Apstiprināta ar Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas 2010.gada 22.decembra pavēli Nr.242

Stratēģijā lietotie saīsinājumi:

AM - Aizsardzības ministrija

ES - Eiropas Savienība

ISO 14001 - Starptautisks vides pārvaldības standarts, kas nodrošina jebkura veida organizāciju ar iedarbīgas vides pārvaldības sistēmas elementiem, palīdzot organizācijai sasniegt noteiktus vides aizsardzības mērķus

JSF - Jūras spēku flotile

MARPOL 73/78 - 1973.gada Starptautiskā konvencija par naftas piesārņojuma novēršanu no kuģiem un tās 1978.gada protokols

MK - Ministru kabinets

NAA - Nacionālā aizsardzības akadēmija

NATO - Ziemeļatlantijas līguma organizācija

NATO CCMS - NATO Mūsdienu sabiedrības problēmu komiteja (Committee on the Challenges of Modern Society). Komiteja 2006.gadā, apvienojot ar NATO Zinātnes komiteju, tika reorganizēta par NATO Zinātne mieram un drošībai komiteju (Science for Peace and Security Committee)

NBS - Nacionālie bruņotie spēki

NP - Nodrošinājuma pavēlniecība

PSRS - Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

STANAG 7141 - Kopīgā NATO vides aizsardzības doktrīna NATO vadīto militāro darbību laikā

STANAG 2510 - Kopīgās NATO prasības atkritumu apsaimniekošanai NATO vadīto militāro darbību laikā

VAMOIC - Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs

IEVADS

Atkritumu apsaimniekošana valsts vides aizsardzības politikā ir ieguvusi prioritāru nozīmi kā viens no dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas instrumentiem. Atkritumi nozīmē zaudētus materiālus un enerģiju, kā arī uzskatāmi parāda, cik efektīvi sabiedrība izmanto resursus, izejvielas un materiālus.

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas atkritumu apsaimniekošanas stratēģija sagatavota pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likumu, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu Latvijai 2006.-2012.gadam, STANAG 7141 un STANAG 2510 un tās mērķi ir:

1. izstrādāt darbības plānu iepriekš minēto dokumentu prasību ieviešanai Latvijas Nacionālajos bruņotajos spēkos atbilstoši pašreizējām un plānotajām Latvijas un Eiropas Savienības normatīvo aktu prasībām, NATO dokumentos iekļautajiem nosacījumiem attiecībā uz atkritumiem un NBS pieņemtajiem reglamentējošajiem dokumentiem;
2. noteikt NBS galvenos atkritumu veidus, to radītos riskus un atkritumu apjoma samazināšanas iespējas un izstrādāt rīcības variantus ekonomiski optimālai un normatīvajiem aktiem atbilstoši atkritumu apsaimniekošanai.

Lai sasniegtu iepriekš minētos mērķus, galvenie uzdevumi ir:

- novērst atkritumu rašanās cēloņus;
- samazināt radīto atkritumu daudzumu un bīstamību;
- veicināt atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai;
- atkārtoti izmantot pienācīgi sagatavotus atkritumus;
- veicināt atkritumu pārstrādi;
- veikt atkritumu reģenerāciju citos veidos, iegūstot enerģiju.

Atkritumu apsaimniekošanas specifiku NBS nosaka divi faktori:

vēsturiskais:

- lielākā daļa objektu, kurus izmanto NBS, agrāk ir izmantoti PSRS armijas vajadzībām, līdz ar to infrastruktūra objektos ir novecojusi, ēkas daļēji sabrukušas, tādēļ NBS izmantotajos objektos uzkrājies liels daudzums būvniecības atkritumu;

- PSRS armijas izmantotās teritorijās ir augsts vispārējais piesārņojuma līmenis (galvenokārt naftas produkti, dažādas ķīmiskas vielas). Piesārņojums lokalizēts augsnē, gruntī un gruntsūdeņos, līdz ar to pastāv risks, ka piesārņojums apdraud cilvēka veselību;
- atsevišķās infrastruktūras būvēs, kā arī atklātās vietās ir atstātas nezināma sastāva ķīmiskas vielas;

Latvijas Republikas vides aizsardzības prasības:

- atkritumu apsaimniekošanas pamatprincipi un darbības kārtība jau noteikti Vides politikas pamatnostādņēs 2009.-2015.gadam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2006.-2012.gadam un Atkritumu apsaimniekošanas likumā;
- **iepriekš minētajos dokumentos nav definētas prasības attiecībā uz specifiskiem, tikai NBS raksturīgiem atkritumiem** (piemēram, atkritumiem, kas rodas, izmantojot sprāgstvielas un pirotehniku), jo tie, ES direktīvu un Latvijas normatīvo aktu izpratnē, nav uzskatāmi par atkritumiem.

Latvijai kā NATO dalībvalstij **savā darbībā ir jāņem vērā arī atbilstošie NATO dokumenti par vides aizsardzības prasībām un to ievērošanu**. Viens no svarīgākajiem dokumentiem, kas nosaka galvenās vides aizsardzības prasības NBS, ir NATO standartizācijas līgums STANAG 7141 un NATO Mūsdienu sabiedrības problēmu komitejas (*Committee on the Challenges of Modern Society*, šobrīd *Science for Peace and Security Committee*) Vadlīnijas vides pārvaldības sistēmai militārajā sektorā.

Tā kā LR atkritumu apsaimniekošanas sistēmā nav skaidri noteikta iepriekš minēto atkritumu apsaimniekošana, NBS atkritumu apsaimniekošanas stratēģijā īpaša uzmanība ir veltīta:

- to atkritumu apsaimniekošanai, kas veidojas vēsturiski piesārņoto teritoriju sanācīgas un novecojušo infrastruktūras objektu sakārtošanas rezultātā;
- ar sprāgstvielām un pirotehnikas izstrādājumiem saistīto atkritumu apsaimniekošanai, tostarp vides aizsardzības normatīvo aktu pilnveidošanai šajā jomā.

1. SITUĀCIJAS APRAKSTS

1.1. Politikas un normatīvo aktu nosacījumi

Šajā nodaļā apkopoti pašreizējie stratēģijas politikas un normatīvo aktu nosacījumi stratēģijai.

Atkritumu apsaimniekošanas koncepcija, kas izriet no normatīvo aktu prasībām, izvirzītajiem nacionālajiem mērķiem, Atkritumu apsaimniekošanas likuma, ES direktīvu un STANAG 7141 prasībām, nosaka prioritātes, kā arī iesaka vēlamos atkritumu apsaimniekošanas veidus:

1. atkritumu rašanās novēršana un radīto atkritumu daudzuma un bīstamības samazināšana - resursu izmantošanas samazināšana, radīto atkritumu daudzuma un bīstamības samazināšana;
2. *atkārtota izmantošana* - produktu vai priekšmetu atkārtota izmantošana sākotnēji paredzētajiem vai citiem nolūkiem;
3. *materiālu pārstrāde* - atkritumu materiālu pārstrāde, lai tos izmantotu kā izejvielas izlietoto vai citu produktu ražošanai;
4. *enerģijas ieguve* - enerģijas iegūšana, atkritumu kompostēšana vai citas tehnoloģijas;
5. *apglabāšana* - atkritumu apglabāšana cilvēku veselībai un videi drošā veidā, ja nav citu piemērotāku risinājumu.

Latvijai ir jāņem vērā arī NATO dokumentu nosacījumi - STANAG 7141 un STANAG 2510 vides aizsardzības vadlīnijās noteiktās prasības un rekomendācijas:

- pesticīdu piesārņojuma samazināšana un teritoriju attīrīšana no šāda veida atkritumiem;
- bīstamo atkritumu samazināšana un ar bīstamajiem atkritumiem piesārņoto teritoriju attīrīšana pēc militārajām operācijām;
- sadzīves atkritumu daudzuma samazināšana un to apsaimniekošana (starptautiskajos ūdeņos atkritumu apsaimniekošanu reglamentē MARPOL 73/78);
- bīstamo sadzīves un medicīnas atkritumu atdalīšana no pārējiem sadzīves atkritumiem un atbilstoša to apsaimniekošana atkarībā no iespējamā cilvēku veselības apdraudējuma;
- īpašas uzmanības pievēršana naftas produktu un bīstamu vielu izmantošanai un bīstamības ierobežošanai.

Īpaša uzmanība NATO dokumentos pievērsta arī piesārņoto vietu attīrīšanai un rekultivācijai pēc NATO aktivitātēm, akcentējot, ka NBS savās aktivitātēs un darbībās jāņem vērā nacionālie un starptautiskie normatīvie akti vides jomā. Jānodrošina, lai pēc mācībām tiktu savākti atkritumi un sakopta teritorija.

Uzsvērta komandieru atbildība par vides kvalitātes saglabāšanu karaspēku daļu dislokācijas vietās, pārvietošanās maršrutos un mācību poligonos. STANAG 7141 norāda uz vides izglītības nepieciešamību, kā arī katras personas izglītības būtisko lomu. Vides izglītības ietvaros uzsvērta nepieciešamība programmās iekļaut dažādu materiālu un atkritumu apsaimniekošanas metodes, īpaši akcentējot bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu samazināšanu rašanās avotā un atkritumu pārstrādi. Vides izglītība, kuras sastāvdaļa ir arī atkritumu apsaimniekošanas jautājumi, ietver individuālās mācības jaunākajiem virsniekiem, kolektīvās mācības ar praktisko iemaņu apguvi un turpinošo izglītību, kuras ietvaros apgūtās zināšanas tiek periodiski atjaunotas un papildinātas ar jaunumiem normatīvo aktu prasībās un praktiskās pieredzes attīstīšanu.

NATO CCMS izstrādātajās vadlīnijās, kuras balstītas uz Lielbritānijas, Dānijas, Spānijas un citu dalībvalstu pieredzi, ir noteikta starptautisko standartu, arī ISO 14001:1996 (par vides pārvaldības sistēmu), izmantošana un prasību ievērošana, tostarp atkritumu apsaimniekošanas sektorā. NBS vides pārvaldības sistēma tiek ieviesta atbilstoši ISO 14001:1996 prasībām.

1.2. Pašreizējā situācija dažādu atkritumu veidu apsaimniekošanā NBS

1.2.1. Sadzīves atkritumi

Vidēji gadā NBS un AM padotības iestāžu darbības dēļ rodas 30 000 m³ sadzīves atkritumu. Tie tiek savākti gan šķiroti, gan nešķiroti. Atkritumu savākšana pārsvarā notiek, izmantojot dažāda tilpuma (0,24; 0,7; 1,1 m³) konteinerus. Atkritumu izvešana objektos notiek dažādos laikos atkarībā no nepieciešamības un noslēgtajiem līgumiem. Izlietotais iepakojums pārsvarā netiek atsevišķi šķirots, tas tiek nodots kopā ar sadzīves atkritumiem.

Kopš 2010.gada 1.oktobra visām valsts iestādēm jānodrošina izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru atdalīšana no sadzīves atkritumiem un nodošana atkārtotai lietošanai vai pārstrādei un reģenerācijai.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu visos NBS objektos nodrošina VAMOIC.

1.2.2. Bīstamie atkritumi

Pašlaik bīstamie atkritumi tiek uzglabāti to rašanās vietās. Bīstamo atkritumu uzglabāšana tiek organizēta īpaši iekārtotās vietās vai arī nodrošinot tādus uzglabāšanas apstākļus, lai tiktu nodarīts pēc iespējas mazāks kaitējums.

Katrā militārā objektā tiek norīkots vides virsnieks, kurš ir atbildīgs arī par to, lai bīstamo atkritumu apsaimniekošana armijas daļā notiktu videi un cilvēku veselībai drošā veidā.

Bīstamo atkritumu īslaicīgai uzglabāšanai NBS NP 3.Reģionālajā nodrošinājuma centrā 2007.gadā tika izveidots visām vides aizsardzības prasībām atbilstoši aprīkots un labiekārtots bīstamo atkritumu savākšanas laukums - ekostacija, kas izveidota īslaicīgai bīstamo atkritumu uzglabāšanai. Ekostacijā tiek uzglabāti dažādi bīstamie atkritumi - nolietotas riepas, izmantotās eļļas, akumulatori, izlietotie absorbenti, luminiscentās spuldzes u.c. Šādas īpaši iekārtotas vietas bīstamo atkritumu uzglabāšanai nepieciešams ierīkot arī citos NBS NP reģionālajos nodrošinājuma centros.

1.2.3. Izlietotās baterijas un akumulatori

Izlietotie akumulatori un baterijas, kas satur smagos metālus - svinu, kadmiju, niķeli, dzīvsudrabu, varu - un citas bīstamas vielas, pieskaitāmi pie bīstamajiem atkritumiem, un uz tiem attiecas normatīvie akti, kas reglamentē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Arī daļa sadzīvē lietoto bateriju satur bīstamas ķīmiskas vielas, tādēļ tās ir jāsavāc atsevišķi no pārējiem sadzīves atkritumiem. Tā kā Latvijā baterijas un akumulatori netiek ražoti, visas lietošanā esošās baterijas un akumulatori ir ievesti. Daļa NBS struktūru nolietotos akumulatorus, tāpat kā izmantotās eļļas un riepas, nodod auto apkopes servisos, kur tiek veikta transportlīdzekļu apkope. Vidēji gadā laikā rodas ap 530 nolietotu akumulatoru un 4800 bateriju.

1.2.4. Nolietotie transportlīdzekļi

Nolietotie transportlīdzekļi tiek izmantoti rezerves daļām vai nodoti nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas uzņēmumiem, kas nodarbojas ar metālu pārstrādi vai eksportu. Nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas

likums nosaka transportlīdzekļa īpašnieka pienākumus nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanā. Likums neattiecas uz speciālajiem transportlīdzekļiem - bruņumašīnām.

1.2.5. Naftas produktu atkritumi

NBS padotības iestādes naftas produktu atkritumus nodod uzņēmumiem, kas veic naftas produktu atkritumu savākšanu pārstrādei, tostarp, lai šos atkritumus izmantotu kā degvielu. NBS darbības rezultātā vidēji gada laikā rodas 3 - 4 tonnas izlietotu eļļu un citu naftas produktu.

Daudz naftas produktu atkritumu rodas, likvidējot vēsturisko PSRS piesārņojumu. Tā, piemēram, veicot 2009.-2013.gadā plānoto sanāciju NBS Gaisa spēku aviācijas bāzes teritorijā Lielvārdē, radīsies ~ 740 m³ naftas produktu.

No NBS JSF kuģiem gadā tiek nodoti pārstrādei 18 m³ naftu saturošu ūdeņu.

1.2.6. Medicīnas atkritumi

NBS bīstamie medicīnas atkritumi rodas poliklīnikās, medpuntos, zobārstniecības kabinetos un citās ārstniecības iestādēs. Tā kā tie ir infekciozi, toksiski vai potenciāli bīstami citā veidā, ir nepieciešams šos atkritumus atdalīt to rašanās vietā. Līdz ar to pārējie minētajās institūcijās radušies atkritumi nav uzskatāmi par bīstamiem, un tos var apsaimniekot tāpat kā sadzīves atkritumus. Ja netiek veikta "riska" un pārējo atkritumu atdalīšana, visa atkritumu plūsma ir apsaimniekojama kā bīstamie atkritumi. Var uzskatīt, ka Latvijā kopumā netiek veikta šādu atkritumu atdalīšana.

Daļu medicīnas atkritumu savāc speciāli medicīnas atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, daļa atkritumu tiek sadedzināti speciālās iekārtās. Vispārējais bīstamo un nebīstamo atkritumu atdalīšanas līmenis ir zems. Vidēji gada laikā NBS tiek radīti un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem nodoti aptuveni 200 kg medicīnas atkritumu.

1.2.7. Jūras spēku flotiles kuģu radītie atkritumi un piesārņotie ūdeņi

NBS JSF darbības ar kuģu radītajiem atkritumiem reglamentē Starptautiskās Jūrniecības organizācijas 1973.gada 2.novembra Konvencija par piesārņošanas novēršanu no kuģiem un 1974.gada un 1992.gada Helsinku Konvencijas par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību (HELCOM), kuras Latvija ir ratificējusi.

NBS speciāli norīkotas amatpersonas slēdz līgumus ar institūcijām, kuras savāc kuģu radītos atkritumus. Jāņem vērā tas, ka uz JSF kuģiem neattiecas MK 2002.gada 8.oktobra noteikumi Nr. 455 "Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtība un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība". Neskatoties uz to, NBS JSF labprātīgi ievēro šos noteikumus un Starptautiskās Jūrniecības organizācijas un MARPOL 73/78 prasības.

1.2.8. Potenciālie atkritumi, kas saistīti ar teritorijas sakārtošanu

PSRS armijas izdemolētās būves un infrastruktūras objekti, kas atrodas NBS struktūrvienību teritorijās, pašlaik ir pārvērtušies būvgružu kaudzēs. Daži no minētajiem objektiem ir demontējami, kā dēļ veidosies daudz atkritumu. Būvgružu daudzums varētu sasniegt aptuveni 100 000 m³, un tie varētu saturēt metāllūžņus, metāla mucas. Pirms izvešanas uz atkritumu izgāztuvēm un poligoniem tos nepieciešams šķirot.

Problēma ir aktuāla šādu iemeslu dēļ:

- nesakārtotā teritorija veido negatīvu NBS tēlu;
- tā ierobežo teritorijas attīstību atbilstoši NBS uzdevumiem;
- tā var negatīvi ietekmēt vidi un dabu.

Jāņem vērā, ka ēku rekonstrukcijas laikā var rasties ievērojams daudzums azbesta atkritumu, kas uzskatāmi par bīstamiem atkritumiem.

1.2.9. Ar naftas produktiem piesārņotā augsne, grunts un gruntsūdeņi

Ap degvielas uzpildes stacijām ilgstošas ekoloģiski nelabvēlīgas ekspluatācijas dēļ, kā arī tehnoloģisko nepilnību vai avāriju dēļ var izveidoties augsnes, grunts un gruntsūdeņu piesārņojuma areāli, tādēļ atbilstoši normatīvo

aktu prasībām ir jānodrošina regulārs monitorings un jāveic atbilstoši pasākumi piesārņojuma novēršanai, ja nepieciešams.

1.3. Vides izglītība NBS

Liels darbs ieguldīts militārpersonu izglītošanā, tostarp izdota izglītojoša grāmata "Vides aizsardzība bruņotajiem spēkiem". Visiem Nacionālās aizsardzības akadēmijas klausītājiem un kadetiņiem tiek nodrošināta regulāra apmācība vides aizsardzības jomā. Jāpilnveido jau esošā vides izglītības sistēma, padziļinot un saturiski bagātinot esošo kursu programmas, vienlaicīgi iesaistoties starptautiskajās aktivitātēs, kā arī regulāri izdodot informatīvus materiālus un brošūras par vides aizsardzību bruņotajos spēkos. STANAG 7141 īpaši uzsver vides izglītības, tostarp arī atkritumu apsaimniekošanas izskaidrošanas, nepieciešamību, norādot katras personas izglītības būtisko lomu un vides izglītības vietu bruņotajos spēkos.

2. STRATĒGIJAS RĪCĪBAS VIRZIENI, UZDEVUMI, PROGNOZĒJAMIE REZULTĀTI UN ATBILDĪGIE PAR PASĀKUMU ĪSTENOŠANU

Atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas rīcības virzieni un uzdevumi tika izstrādāti, izvērtējot esošo situāciju atkritumu apsaimniekošanā Latvijā kopumā (vides aizsardzības politika un normatīvo aktu nosacījumi), kā arī pamatojoties uz AM padotības iestādēs radītajiem atkritumu veidiem.

Atkritumu apsaimniekošanas jautājumi risināmi kompleksi sadarbībā ar valsts un pašvaldību institūcijām un ievērojot nacionālās intereses.

2.1. Atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas rīcības virzieni

Galvenie atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas rīcības virzieni:

- atkritumu šķirošana to rašanās vietā. Tādā veidā samazinās atkritumu apjomi, kas nonāk atkritumu izgāztuvēs un poligonos. Tādējādi ievērojami tiek ierobežots apkārtējās vides piesārņojums un racionālāk izmantoti resursi. Vienlaikus samazinās izdevumi par atkritumu savākšanu un izvešanu;
- optimāla bīstamo atkritumu apsaimniekošanas modeļa izvēle. Tā kā bīstamo atkritumu apsaimniekošanai ir nepieciešamas speciālas zināšanas, atbilstošs aprīkojums un atļauja, nepieciešams noslēgt līgumus ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem par bīstamo atkritumu savākšanu;
- bīstamo atkritumu pagaidu uzglabāšanas laukumu (ekostaciju) izveide. Nepieciešams nodrošināt, lai šīs speciālās vietas būtu būvētas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Šāda ekostacija jau darbojas NBS NP 3. Reģionālā nodrošinājuma centra teritorijā;
- toksisko vai citā veidā potenciāli bīstamo medicīnas atkritumu atsevišķa savākšana un cilvēka veselībai un apkārtējai videi droša apsaimniekošana. Ja šos atkritumus to rašanās vietā atdala no pārējiem medicīnas atkritumiem, pārējie minētajās institūcijas radušies atkritumi nav uzskatāmi par bīstamiem, un tos var apsaimniekot tāpat kā sadzīves atkritumus;
- sprāgstvielu atkritumu apsaimniekošanas nosacījumu un prasību izstrādāšana. Tā kā šobrīd valsts līmenī nav reglamentēts, ko darīt ar šiem atkritumiem, un šis jautājums ir aktuāls NBS, nepieciešams izstrādāt nosacījumus un prasības sprāgstvielu atkritumu apsaimniekošanai. Kā pirmais solis šajā virzienā ir izstrādāti un pieņemti MK 2008.gada 25.augusta noteikumi Nr.672 „Ar militāra rakstura sprādzienbīstamiem priekšmetiem un nesprāgušu munīciju piesārņotu un potenciāli piesārņotu teritoriju izpēti un piesārņotu teritoriju sanācijas kārtība”;
- būvgružu, kas veidosies, nojaucot nevajadzīgas būves un komunikācijas, un jau esošo būvgružu savākšana un maksimāli iespējamā otrreizējā izmantošana.

2.2. Rīcība/pasākumi stratēģijas mērķu sasniegšanai un to īstenošanas termiņi

Lai sasniegtu un īstenotu stratēģijas mērķus, ir jāveic šādi pasākumi un darbības:

- vides apmācības programmās jāiekļauj atkritumu apsaimniekošanas jautājumi. Programmas izstrādājot, lietderīgi izmantot NATO vadlīnijas un arī citu valstu pieredzi šo jautājumu risināšanā. Atkritumu

apsaimniekošanas jautājumu pamati jāintegre karavīru apmācību programmās. Tās vēlams ieviest ar 2011.gadu;

- NBS vadībai vai atbildīgajiem NBS speciālistiem regulāri jānodrošina, lai NBS virsnieki (darbinieki), kas atbild par vides aizsardzības jautājumiem, būtu apguvuši nepieciešamās minimālās zināšanas par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem;
- NBS un VAMOIC regulāri jānodrošina informācijas apmaiņa un konsultācijas starp NBS virsniekiem (darbiniekiem), kuri atbild par vides aizsardzības jautājumiem, un atkritumu apsaimniekošanas speciālistiem, lai saņemtu jaunāko informāciju par atkritumu apsaimniekošanu, izmaiņām un papildinājumiem normatīvajos aktos un par jaunākajām tehnoloģijām atkritumu apsaimniekošanā;
- līdz 2015.gada beigām VAMOIC jānodrošina iespēja visos AM objektos veikt atkritumu šķirošanu/dalītu savākšanu, noslēdzot attiecīgus līgumus ar atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem par šķirotu atkritumu savākšanu un atbilstošu konteineru uzstādīšanu visos objektos atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām;
- līdz 2015.gada beigām jānodrošina cilvēku veselībai un apkārtējai videi bīstamo atkritumu droša apsaimniekošana. Atbildīgajiem darbiniekiem jānodrošina, lai NBS radītie bīstamie atkritumi tiktu savākti, uzglabāti, uzskaitīti un nodoti atbilstošajiem apsaimniekotājiem saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Īpaša uzmanība veltāma naftas produktu atkritumiem un kuģu radītajiem bīstamajiem atkritumiem. Jānodrošina, lai atkritumi tiktu nodoti uzņēmumiem, kuri ir saņēmuši atkritumu apsaimniekošanas atļaujas;
- līdz 2015.gada beigām VAMOIC jānodrošināt komplekso pagaidu atkritumu uzglabāšanas konteineru laukumu (ekostaciju) būvniecību NBS NP 1.un 3.Reģionālā nodrošinājuma centra teritorijās; jāturpina atsevišķa medicīnas atkritumu savākšana;
- NBS JSF kuģu atbildīgajiem virsniekiem regulāri jānodrošina šo kuģu radīto atkritumu savākšana un cilvēka veselībai un apkārtējai videi droša apsaimniekošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- tā kā šobrīd valsts līmenī nav reglamentēts, ko darīt ar sprāgstvielu atkritumiem, un šis jautājums pamatā ir aktuāls NBS, nepieciešams izstrādāt nosacījumus un prasības šādu atkritumu apsaimniekošanai.

2.3. Atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas prognozējamie rezultāti

Īstenojot NBS atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju:

- tiks izveidota un realizēta vienota, racionāla un politikas dokumentu un normatīvo aktu prasībām atbilstoša atkritumu apsaimniekošanas sistēma AM objektos;
- tiks nodrošināta PSRS armijas daļu atstāto objektu teritoriju sakārtošana, piesārņojuma lokalizēšana augsnē, gruntī un gruntsūdeņos un objektu sanācija (atvēršana);
- tiks izstrādātas politikas dokumentos un normatīvajos aktos nedefinētas prasības attiecībā uz specifiskiem, tikai NBS raksturīgiem atkritumiem (piemēram, neizmantotām sprāgstvielām un pirotehniku);
- tiks optimizēti cilvēku resursi NBS radīto atkritumu apsaimniekošanai un palielināta atkritumu apsaimniekošanas veiktspēja;
- tiks optimizēti AM objektos radušos atkritumu apsaimniekošanai nepieciešamie finanšu resursi;
- NBS militārpersonu vides aizsardzības apmācības programmās tiks iekļauti jautājumi par atkritumu apsaimniekošanu.

3. NEPIECIEŠAMIE RESURSI UN FINANSĒJUMS

Lai segtu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas un savākšanas pakalpojumu izmaksas visos AM objektos, nepieciešami finanšu līdzekļi 150 000 latu apmērā katru gadu. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu organizē un nodrošina VAMOIC, plānojot līdzekļus katra nākamā gada budžetā atkarībā no esošās situācijas.

Nepieciešamā finansējuma apjomu nākotnē ietekmēs atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība katrā konkrētajā reģionā un valstī kopumā atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām, jo NBS struktūras ir izvietotas visā valsts teritorijā.

Papildus iepriekš minētajiem 150 000 latiem gadā nepieciešams papildu finansējums atsevišķu pasākumu īstenošanai:

neekspluatējamu infrastruktūras objektu demontāžai un būvgružu savākšanai;

- bīstamo atkritumu pagaidu uzglabāšanas laukumu būvniecībai.

Šādu pasākumu īstenošanai finansējums iespēju robežās plānots vides aizsardzības pasākumu realizācijai paredzētā finansējuma ietvaros atkarībā no citām aktualitātēm vides aizsardzībā, kā arī ietilpst veicamo būvniecības un objektu labiekārtošanas darbu plānos.

Jāņem vērā, ka atsevišķu atkritumu veidu savākšana tiek nodrošināta bez maksas (piemēram, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 34.pantā noteikts, ka baterijas un akumulatorus savāc un pieņem bez maksas), tādēļ pilnībā ieviešot dalīto atkritumu savākšanas sistēmu, iespējams arī samazināt atkritumu apsaimniekošanas izmaksas AM objektos.

Savukārt ieguldījumi, kas tiks novirzīti NBS karavīru apmācībai, pēc zināma laika varētu ievērojami samazināt izdevumus, kas saistīti ar atkritumu apsaimniekošanu. Jo izglītotāki atkritumu radītāji, jo vairāk samazinās radīto atkritumu daudzums un bīstamība.

Jārēķinās, ka būs nepieciešami papildu finanšu resursi, ja tiks ieviestas jaunas prasības. Pārdomāti risinot resursu jautājumus un samazinot atkritumu apjomus, ir iespējams vienlaikus samazināt finanšu resursus, kas nepieciešami atkritumu apsaimniekošanas izdevumu segšanai.

Tā kā valstī pakāpeniski tiek ieviests ražotāja atbildības princips, kas cieši saistīts ar šķiroto atkritumu vākšanu, iesaistīšanās šajā shēmā arī samazinās izdevumus, kas saistīti ar atkritumu apsaimniekošanu. Nododot otrreizējās izejvielas pārstrādes uzņēmumiem, samazinās izvedamo atkritumu apjoms un izdevumi par šo pakalpojumu.

Vienlaikus jāņem vērā tas, ka daudzi pārstrādes uzņēmumi vai uzņēmumi, kuri eksportē otrreizējās izejvielas pārstrādei, saņem valsts subsīdijas par videi kaitīgu preču atkritumu pārstrādi. Līdz ar to pakāpeniski attīstās atkritumu pārstrādes jaudas valstī.

Vides sakārtošanai, piesārņoto teritoriju sanācijai un minēto darbu rezultātā radīto atkritumu apsaimniekošanai ir nepieciešams nopietns finansējums. Lai samazinātu izdevumus, maksimāli jācenšas nodrošināt atkritumu otrreizējo izmantošanu. Ņemot vērā NATO nostāju šajos jautājumos, ir lietderīgi meklēt risinājumus sadarbības projektos.

4. PĀRSKATA SNIEGŠANA UN NOVĒRTĒŠANA

Vajadzības un nosacījumi atkritumu apsaimniekošanas jomā var mainīties, tāpēc ir svarīgi, lai atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanai tiktu nodrošināts monitoringa un lai tas tiktu regulāri pārskatīts, tā nodrošinot mērķu un pieņēmumu pareizību/atbilstību reālajai situācijai un noteiktā laika grafika ievērošanu attiecībā uz mērķu sasniegšanu.

Monitoringam un pārskatīšanas procesam būtu jāskar šādas jomas:

- politikas ieviešana - kādā mērā stratēģijā minētie pasākumi un politika ir ieviesta praksē;
- rezultāti - rezultāti attiecībā uz stratēģijā noteikto kvalitatīvo un kvantitatīvo mērķu izpildi.

5. KONTROLE

Lai nodrošinātu kontroli pār atkritumu apsaimniekošanas sistēmu Nacionālajos bruņotajos spēkos, par ceturksni savāktajiem atkritumiem NBS iesniedz informāciju VAMOIC. VAMOIC apkopo informāciju arī par VAMOIC savāktajiem sadzīves atkritumiem. Ar apkopoto informāciju VAMOIC iepazīstina AM vides pārvaldības sistēmas vadības grupu. AM vides pārvaldības sistēmas vadības grupa iekļauj minēto informāciju pārskatā par Atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas izpildi, kuru katru gadu sniedz aizsardzības ministram.

RĪCĪBA/PASĀKUMI STRATĒGIJAS MĒRĶU SASNIEGŠANAI UN TO ĪSTENOŠANAS TERMIŅI

	Rīcība/pasākums	Izpildes termiņš	Atbildīgie
1.	Iestrādāt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus NBS militārpersonu vides aizsardzības mācību programmās	31.12.2011.	NBS AŠ NBS MVP
2.	Nodrošināt, lai NBS militārpersonas sasniedz nepieciešamo minimālo zināšanu līmeni par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem	Pastāvīgi	NBS AŠ NBS MVP
3.	Nodrošināt NBS virsniekiem (darbiniekiem), kas atbild par vides aizsardzības jautājumiem, informācijas apmaiņu par atkritumu apsaimniekošanas aktuāliem jautājumiem	Pastāvīgi	NBS AŠ VAMOIC
4.	Nodrošināt atsevišķu atkritumu veidu (papīra, elektrisko un elektronisko iekārtu, bateriju un akumulatoru) nodošanu pārstrādei	Pastāvīgi	AM NBS AŠ VAMOIC
5.	Ieviest dalītu atkritumu savākšanu un nodrošināt atbilstošus apstākļus atkritumu dalītajai savākšanai atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam	31.12.2015.	AM NBS AŠ VAMOIC
6.	Pilnveidot sistēmu bīstamo atkritumu savākšanai	30.06.2011.	AM NBS VAMOIC
7.	Nodrošināt, lai bīstamo atkritumu pagaidu uzglabāšanai veidotie laukumi tiktu būvēti atbilstoši normatīvo aktu prasībām	31.12.2015.	VAMOIC
8.	Veikt neekspluatējamu infrastruktūras objektu demontāžu un būvgružu savākšanu pieejamā finansējuma ietvaros	31.12.2015.	VAMOIC
9.	Nodrošināt medicīnas atkritumu atsevišķu savākšanu un cilvēka veselībai un apkārtējai videi drošu apsaimniekošanu	Pastāvīgi	NBS NP
10.	Nodrošināt NBS JSF kuģu radīto atkritumu savākšanu un cilvēka veselībai un apkārtējai videi drošu apsaimniekošanu	Pastāvīgi	NBS NP
11.	Apkopot informāciju par atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas izpildi un sagatavot pārskatu par radītajiem un nodotajiem atkritumiem	1 reizi gadā	VAMOIC

-